

Az erdélyi magyar főiskolai hallgatóság.

I.

Sok cikket és tanulmányt irtak eddig az erdélyi magyar ifjúságról, azonban ezek alaptónusa rendszeresen a líra volt. Azért íródtak, hogy felhívják a figyelmet az ifjúságra, nélkülözéseire törekvéseire és akarásaira. Adatokat ritkán és csak elvétve találunk bennük. Most mi ehelyett megpróbáljuk a számokat beszéltetni, előtárni és rendszerbe-szedni az erdélyi magyar ifjúságra vonatkozó, szétszórt adatokat, mert az a hitünk, hogy ezek jobban beszélnek minden frázisnál és meleg szavakba öntött szeretetnél. Ezekből a számokból és adatokból élénk fog rajzolódni az ifjúság helyzete, eloszlása, jövője és azok a sürgős tennivalók, miknek további halogatása katasztrófális lehet.

Az *első*, amit tisztáznunk kell, az erdélyi magyar diákok száma. Ezt csak kerülő uton és akkor is csak megközelítőleg érhetjük el, mert mind a kolozsvári, mind a bukaresti egyetemek évkönyvei kerülnek a nemzetiségi alapon való kimutatást és bennük erre vonatkozóan csak ritkán kapunk és akkor sem összevágó adatokat.

A kolozsvári egyetem Évkönyve az 1919/20. tanév I. szemeszterére beiratkozott 1871 hallgató között 77 magyar nemzetiségűt mutat ki. Az 1921/22. és 22/23-as évkönyvekben nem találjuk a hallgatók nemzetiségi kimutatását, az 1923/24-es Évkönyvben viszont pontos nemzetiségi statisztikát találunk. Az egyetemnek ebben az évben 1967 hallgatója volt, ezek közül román 1455 (73.9%), német 87 (4.5%), magyar 188 (9.6%), zsidó 219 (11.1%), mások 18 (0.9%). Az 1924/25-ös Évkönyv már újból nem ad pontos felosztást, mindössze megemlíti, hogy a zsidók száma 219-ről 158-ra esett, viszont a németek és magyarok száma 275-ről 399-re

növekedett. A románok az azelőtti tanévben az összhallgatók 73.9%-át tették ki, az 1924/25. évben csak a 69.8%-át.

Az összes ilyenmü statisztikák közül a legérdekesebb és legteljesebb *N. Istrate* kimutatása az 1926/27. akadémiai évről. (Jubileumi Évkönyv XXII. tábl.). Kimutatása szerint az 1926/27-es évben a kolozsvári egyetem *magyar* hallgatóinak száma 447 volt, mely a különböző szakok szerint a következőképpen oszlott meg: jog 232, természettudomány 26, bölcsészet 62, orvosi szak 67, gyógyszerészet 60. Kimutatása kiterjed Erdély többi főiskoláira is, melyeken a magyarság a következőképpen volt képviselve: a nagyváradi Jogakadémián 23, a kolozsvári Kereskedelmi Akadémián 30, a temesvári Politechnikán 4, a kolozsmonostori Gazdasági Akadémián 3 hallgatóval. Az 1927/28-as évre vonatkozóan *Bogdan-Duica*, akkori rektor, szolgált számunkra adatot, aki beszámolójában kijelentette, hogy az egyetemnek ebben az évben 524 *magyar* hallgatója volt, szemben az öt év előtti 245 magyar hallgatóval.

A kolozsvári egyetem után legtöbb magyar hallgatót a bukaresti egyetemen találunk. Itt teljesen a magunk adataira vagyunk utalva, melyeket a bukaresti magyar diákokat magábatömörítő Koós Ferenc Kör Diákosztályának évi kimutatásaira, illetve taglétszámára építünk. A Koós Ferenc Kör Diákosztálya már az 1926/27. évben kb. 50 tagot számlált, ez a szám lassan, a tavalyi tanévig (1928/29.) 65-re emelkedett, míg az idén hirtelen majdnem kétszeresére: 102-re szökött fel. Természetesen még mindig sokan vannak magyar diákok, kik a főváros forgatagában szétszóródva nem lépnek be a Koós Ferenc Körbe, vagy kényelemszeretettel, esetleg túlzott opportunitásból, vagy mert nem tudnak létezéséről. Ugyancsak a saját kimutatásainkra vagyunk utalva a temesvári Politechnika magyar hallgatóira nézve is. Ezen a főiskolán az 1928/29-es tanévben 13 magyar fiu tanult, a jelen iskolai évben számuk 8-ra esett. A kolozsvári Kereskedelmi Akadémiának kimutatásunk szerint az 1927/28. évben 28, az 1928/29-ben 33 magyar hallgatója volt. A kolozsvári Szépművészeti Akadémiát pedig mind az 1927/28., mind az 1928/29. évben 14–14 magyar hallgató kereste fel.

A fent felhozott adatok csak szórványosan mutatják be egy-egy évben a magyar hallgatók számát, ha tehát a fejlődés, a számnövekedés ütemét akarjuk vizsgálat tárgyává tenni, úgy kerülő uton kell eljárnunk. *Onişifor Ghibu* dr. egyetemi tanár „Universitatea Daciei Superioare” c. könyvében a kolozsvári egyetem hallgatóinak 10 évre visszamenően pontos felekezeti kimutatását találjuk. Mi itt belőle csak a három, magyarnak vett vallás (róm. kath., ref., unit.)

adatait közöljük, viszont kiegészítjük a Románia területén élő magyar szülőknek magyarországi egyetemeken tanuló gyermekeinek évenkénti kimutatásával. A három vallás végösszegét tekinthetjük, igaz, hogy csak megközelítőleg és egy bizonyos százalék leütésével, a magyar egyetemi hallgatók számával egyezőnek. Szem előtt kell tartanunk mindenekelőtt azt, hogy a katolikusok számában benn foglaltatnak a svábok is, ezzel szemben az evangélikusok számából (akit teljes egészükben németeknek vettünk), le kellene ütnünk a magyar lutheránus hallgatók számát. (A lutheránusok között levő magyarok a katolikusok között levő sváboknak 50%-át tehetik ki). A szebeni Kulturamt 1928-as Évkönyve szolgálat feltevésünk megerősítésére néhány adatot. Az Évkönyv szerint az 1926/27. évben a kolozsvári egyetem természettudományi fakultásán 14 német hallgató tanult, szemben az *O. Ghibu* által kimutatott 12 evangélikussal, a gyógyszerészeti fakultáson kimutatott 28 némettel szemben 22 evangélikus áll, az orvosi fakultásnak a Kulturamt Évkönyve által kimutatott 21 német hallgatója pontosan fedi a *Ghibu* statisztikájában levő 21 evangélikust.

**A kolozsvári I. Ferdinánd Tudományegyetemen
tanuló katolikus, református és unitárius hallgatók
kimutatása. (O. Ghibu könyve.)**

Hallgatók	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Az egyetem hallgatóinak száma	2151	2648	2429	2581	2018	2175	2297	2554	2741	3021
Római katolikus	83	135	129	207	162	119	224	277	330	361
Református	19	46	52	101	66	100	120	159	189	215
Unitárius	3	2	8	24	11	9	25	26	25	30
Összesen a három vallás az összhallgatókkal szemben	105 4.9%	183 6.88	189 7.7	332 12.7	239 11.8	228 10.4	369 16.1	462 17.1	544 20.2	606 20.0
Románia területén lakó szülők gyermekeinek száma magyarországi egyetemeken és főiskolákon	–	–	–	2104	1751	1355	1259	1112	973	901

Ez a táblázat két örvendetes dolgot tesz nyilvánvalóvá számunkra: azt, hogy a kolozsvári egyetemen évről-évre rohamosan növekedik a magyar nemzetiségű hallgatók száma, és hogy a magyarországi egyetemeken ezzel arányban esik az erdélyi származású diákok száma. De tartogat számunkra egy megdöbbentő adatot is, azt ugyanis, hogy az elmúlt évben még mindig 300-al több erdélyi ifju tanult magyarországi főiskolákon, mint amennyi a kolozsvári egyetemen. Ennek a ténynek tragikus voltát csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha tekintetbe vesszük azt, hogy ezeknek az ifjaknak csak igen kis százaléka fog visszatérni Erdélybe a nosztrofikálás nehézsége, illetve lehetetlensége miatt. Ezek ott kinn fognak felmorzsolódni és csak Magyarország szellemi proletariátusát fogják szaporítani. A magyar Statisztikai Szemle 1930. februári számában közölt kimutatás szerint az 1928–29. évben a magyarországi egyetemek és főiskolák *első* évére beiratkozott hallgatók között még mindig 414 volt olyan, akinek szülei az utódállamok területén laktak, az 1929–30. évben az *első* évre beiratkozottak között már csak 289 utódállami illetőségű magyar diák iratkozott be. Ebből Erdély területére esik legkevesebb 100, tehát ifjuságunknak még mindig a fele megy ki tanulni. *Ez ellen fel kell vennünk a harcot és a legerősebb propagandát indítanunk.*

Az 1929–30. évre még hozzávetőlegesen sem tudjuk megállapítani az országunk különböző egyetemein tanuló magyar hallgatók számát. Az 1928–29. évre vonatkozóan ezt az alábbiakban próbáljuk összeállítani. Ebben az évben a kolozsvári egyetemen a három magyarnak vett vallású hallgatók száma 606 volt. Ebből 580-at (az evangélikus magyarok beszámításával) nyugodtan vehetünk magyarnak. A Kolozsvári Kereskedelmi Akadémián 28, a Szépművészeti Akadémián 14, a temesvári Politechnikán 13 magyar diák tanult. Ehhez hozzá kell, hogy vegyük a nagyváradi Jogakadémia legkevesebb 20 magyar hallgatóját és a bukaresti Koós Ferenc Kör tagjait: 65-öt. *Ezek összesen 720 magyar hallgatót adnak, tehát még mindig 181-el kevesebbet, mint amennyi erdélyi diák ebben az évben a magyarországi főiskolákon tanult.*

II.

A magyar főiskolai hallgatók számának megállapítása után sorrendben a legfontosabb kérdést állítjuk vizsgálatunk keresztüzébe és pedig azt, hogy ez a szám milyen arányban tevődik össze a különböző társadalmi osztályok fiaiból, vagyis melyek azok a társadalmi kategóriák, amelyek a megváltozott körülmények között is ambicionálják gyermekeik akadémiai műveltségét. Alapul a *dr. Sulyok*

István által az 1927–28. évben eszközölt nagy szociográfiai felvételt használjuk, mely az ifjúság szellemi és testi fejlődésének hatótényezőire igyekezett fényt vetni. Ez a felvétel három általános irányban haladt: az ifjúság társadalmi körének, szociális életfeltételeinek és kulturális színvonalának egybevetéséből akarta meglátni azt a való képet, amelyet az ifjúság átlagának mai élete és küzödései mutatnak. Ez a szociográfiai felvétel nem tarthat igényt a teljességre és az abszolút pontosságra, hiszen erre nincs berendezésünk és eszközeink is elégtelenek, mégis alkalmas arra, hogy nagyjában megvilágítsa a kérdés lényegét. A *dr. Sulyok István* által a diákkataszterek alapján kimutatott százalékarány szerint a kolozsvári egyetem magyar ifjai közül – ezen a főiskolán ifjúságunk 80 százaléka tanul – földmives szülőktől származik 12 százalék, iparos és kereskedő szülőktől 18.03 százalék, szabadszemleli foglalkozásuaktól 8.20 százalék, tisztviselő szülőktől 33.6 százalék, lelkész, tanár, tanító-gyermek 11.4 százalék, munkás 0.3 százalék, birtokos 1.07 százalék, özvegy anyák gyermeke 5.3 százalék, magánzó pedig 8.6 százalék.

Ha ezeket az adatokat összehasonlítjuk a magyarországi egyetemeken fennálló aránnyal (M. Statisztikai Szemle 1930. II. 87. old.) azt látjuk, hogy nálunk a köztisztviselő és önálló értelmiségűek gyermekeinek százaléka feltűnően nagy (45 százalék szemben az ottani 35.8 százalékkal) az östermelők aránya egyezik (12:13 százalék), viszont nálunk az iparos és kereskedő gyermekek az ottlétű 34.9 százalékkal szemben nagyon kicsi arányban, 18.03 százalékkal vannak képviselve.

Ez a kimutatás jelentőséget csak akkor kap, ha elfogadjuk azt a tételt, hogy Erdély jövődő értelmisége és vezetőosztálya a kolozsvári és bukaresti főiskolákon tanuló magyar ifjaktól fog kikerülni. Minden társadalmi osztály valamilyen tradíciót, irányt képvisel és Erdély jövődő képe is aszerint fog kialakulni, ahogy ezeken az egyetemeken a különböző társadalmi osztályok ifjaik révén képviselve lesznek. Kimutatásunk meglepő eredménye a birtokos és kereskedő-iparos gyerekek kicsi és a tisztviselő, illetve önálló értelmiségű osztály nagy százalékaránya. A kereskedő-iparos gyermekek kicsi százalékarányát megmagyarázza az, hogy ezeken a pályákon s főleg azoknak magasabb fokozatain csak igen kis mértékben van képviselve a magyarság. Sokkal feltűnőbb ennél a birtokos osztály által elfoglalt 1.07 százalék, ami annál is érthetlenebb, mivel a megkisebbitett földbirtokok képtelenek lesznek több gyereknek kenyeret adni és a dolgok természetes fejleménye az kellene, hogy legyen, ha az így kizso-

ritott birtokos gyermekek szabad pályákra mennének. Azonban ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk: a földbirtokosok: mágnások, vagy az u. n. gentryk nem küldik belföldi egyetemekre a gyermekeiket, hanem Magyarországra s ott is főképpen gazdasági akadémiákra, ahol jól megtanulják azt, hogy egy kétezer holdas birtokot hogy kell elkönyöztetni és ahhoz méltóan élni, de az igények leszorításáról és kétszáz holdon való vegetálásról mit sem fognak tudni. Birtokos osztályunknak ezt az idegenkedését magyarázhatja, de nem okolhatja meg az a tény, hogy a változás folytán egzisztenciájukat az agrárreform alapjaiban megtámadta, mert ez még jobban arra kellene ösztökélje őket, hogy reális berendezkedéssel mentsék meg a megmaradt szellemi és anyagi értékeket. Csodálatraméltó azonban az az áldozatkészség, amellyel az ugynevezett középosztály: az intellektuelek, tanárok, papok, tanítók küldik egyetemre gyermekeiket és az általuk elért kulturális színvonalhoz minden anyagi leromlottságuk dacára ragaszkodnak. Az a 45 százalék, amellyel képviselve vannak, egyedülálló, gondolom egész Európában. Sajnálatraméltó és meglepő, hogy a nemzeti erő örök forrása és felfrissítője: a falu népe kevésbé vesz részt az intellektuális pályák utánpótlásában, mint azelőtt. Ezek után, amiről most annyi szó esik, a középosztály szellemi kimerültségéről beszélni felesleges. Ezek az *arányszámok azt mutatják, hogy Erdély magyarságának vezetése nagyrésztben a középosztály fiaira fog esni, ez bizonyos demokratizálódási folyamatot jelent, amire szükség is van, de egyben jelenti a tradíciókhoz való szilárd ragaszkodást is, mert a középosztály az, mely erkölcsöt és erős nemzeti érzést egyaránt ad át apáról-fiúra.*

III.

Abból a körülményből, hogy az intellektuális pályákon küzdő szülők gyermekei alkotják főiskolai ifjúságunk legnagyobb részét, következik természetesen az az általános, olykor megdöbbentő szegénység, mely a szociográfiai felvétel második kérdéscsoportjából tekint felénk. Ez adatoknak kellő értékelése érdekében elsősorban azt kell leszögeznünk, hogy ma Kolozsvárt körülbelül 2500 lej az a létminimum, amelyből az egyetemi hallgatók szükösen megélhetnek. Egyetlen szám sem mutatja annyira ifjúságunk példátlanul szükös anyagi helyzetét, mint az a tény, hogy adataink szerint ezt a létminimumot elérő jövedelme mindössze az ifjúság 14.3 százalékának volt, míg 44.4 százaléka minden szülői támogatás nélkül küzdök jövendő boldogulásáért. E két határszám között azok állanak, akik 500–2000 lejig terjedő

segélyt kapnak szülőiktől. Ifjuságunk tulnyomóan nagy többsége számára tehát az egyetemi évek nemcsak a tanulás nehézségeit, hanem egyuttal a megélhetés problémáját is jelentik.

Ezen a helyzeten egyrészt segíteni hivatott az a nagyszabású társadalmi akció, mely dr. *Sulyok Istvánnak*, az Ellenzék 1926. évi husvétii számában közölt cikke alapján indult meg s mely azóta évről-évre intenzitásában erősödött, másrészt a különböző internátusok, amelyekben ifjuságunk kb. 40 százaléka nyer elhelyezést

A Diáksegély-akció, mely nyilvános gyűjtésből meríti anyagi erőit, ezidőszerint két irányban folyik. Az elsőt a Magyar Párt keretében működő Orsz. Magyar Diáksegélyző Bizottság irányítja: ez készpénz segélyeket nyújt. A másodikat az Ellenzék című kolozsvári napilap indította meg s ez az Ellenzék-menza felállításához vezetett, hol a segélyeket élelmezés formájában osztják ki.

Bukarestben e két akció 1927-ben együttesen diáktothont nyitott meg, melyben az első évben 23 magyar diák kapott elhelyezést, akik közül 8 teljesen ingyenes volt, míg a többi 400–800 lejttel fizetett. Az otthonban jelenleg 52 diák lakik, ingyenes közülük $11\frac{3}{4}$ kedvezményes, 12, félkedvezményes $9\frac{1}{4}$ kedvezményes 1. Lakáson kívül reggelit is kapnak a diákok részben ingyen, részben nagyon csekély (5 lej) árért.

Sem Nagyváradon, sem Temesvárt nincsen magyar diáktothont. A nagyváradii Jogakadémia magyar hallgatóinak helyzetéről igen keveset tudunk. Temesvárt, a Politechnika magyar diákjai közül (13), az 1928–29. évben 5 részesült támogatásban a magyar vendéglősök, 3 a Politechnika részéről, míg 5 nem igényelt támogatást. A jelen iskolai évben az ott tanuló 8 magyar diák közül 7 részesül segélyben a temesmegyei Magyar Párt és Nőszövetség részéről, akik között havi 2000 lej kerül kiosztásra. Három magyar vendéglős három diáknak ad ingyen ebédet és vacsorát.

Kolozsvárt az elmúlt tíz év folyamán diákjaink 10–40 százaléka nyert elhelyezést a különböző felekezeti internátusokban.

Megoszlásukat a különböző felekezetek internátusai között a tuloldali táblázat mutatja tíz évre visszamenőleg:

**A Báthory–Apor szeminárium, a Ref. Kollégium,
Unitárius Kollégiumban és a Marianumban lakó
magyar diákok és diáklányok kimutatása:**

O t t h o n	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Báthory-Apor szem.	30	26	36	28	36	38	51	78	71	110	125
Református Koll.	19	12	1	1	2	3	3	12	8	56	52
Unitárius Koll.	–	–	–	–	–	–	–	–	18	25	41
Marianum	–	–	–	–	–	–	–	–	8	20	27
Összesen	49	38	37	29	38	41	54	90	105	211	245

Ehhez még hozzá kell, hogy vegyük az Auguszteumban és a Szeretetházban elhelyezést nyert egyetemi hallgatókat is. Az Auguszteumban az 1926–27. évben 5, az 1927–28. és 28–29. években 8, míg az idén 6 diáklány lakott. A Szeretetházban a tavaly elhelyezést nyert 3 diáklánnyal szemben most 11 kapott otthont.

Az 1929/30. tanévben a különböző otthonokban elhelyezést nyert 262 diák és diáklány közül 49 volt ingyenes, 56 kedvezményes, 157 teljes díjas.

A felekezeti otthonokon kívül néhányan laknak az állami menzákon. Az Avram Iancu otthonban 3 fizető és 4 ösztöndíjas, a Tanítók Házában 5 fizető és 1 ingyenes kapott elhelyezést. Néhány magyar orvostanhallgató lakik a Babes otthonban. A Gyógyszerész Szövetség házában 6 magyar gyógyszerésztanhallgató kapott ingyenes lakást.

Tehát az 1929/30. tanévben Kolozsvárt kb. 281 magyar egyetemi hallgató, illetve hallgatónő kapott a különböző felekezeti és állami otthonokban elhelyezést.

A diáksegélyezés, mely az erdélyi magyarságnak legnagyobb társadalmi mozgalmává nőtte ki magát, igen sokat tehet és tesz is az ifjuság anyagi helyzetének könnyítésére. Ez az akció öt éves multra tekint vissza és ez alatt az öt év alatt a következő összegeket gyűjtötte és osztotta szét:

Az Országos Diáksegélyző Bizottság által kiosztott segélyből:

1925/26. tanévben	32 diák kapott	50.545 lej	25 banit.
1926/27. tanévben	48 diák kapott	151.822 lej	50 banit.
1927/28. tanévben	154 diák kapott	396.465 lejt.	
1928/29. tanévben	262 diák kapott	696.493 lej	25 banit.
1929/30. tanévben	274 diák kapott	619.105 lejt.	
Összesen	770 diák kapott	1,914.431 lejt.	

Az „Ellenzék” Menza kiosztott segélyt:

1927/28. tanévben	53 diáknak	337.565 lejt.
1928/29. tanévben	100 diáknak	681.216 lejt.
1929/30. tanévben	110 diáknak	417.673 lejt.
Összesen	263 diáknak	1,436.454 lejt.

A két akció tehát öt egyetemi tanév alatt összesen 3 millió 350.885 lejjel támogatta a főiskolai ifjúságot tanulmányainak elvégzésében.

Ennek a segélyakciónak azon a tényleges szerepén túl, hogy egy csomó szegény és tehetséges magyar diáknak lehetőségessé tette és teszi az egyetem elvégzését, nagy a morális hatása is: elsősorban ennek köszönhető, hogy Erdély magyar társadalmának a figyelme az itthonmaradt ifjúság felé fordult és így közvetve ez a mozgalom eredményezte a magyar diákságnak a belföldi egyetemeken való rohamos növekedését is.

A diáksegélyezés problémája kettős, az egyik oldalon a segélyezéshez szükséges pénzalap minél eredményesebb összegyűjtése, a másikon ez összegeknek minél eredményesebb felhasználása, minél igazságosabb szétosztása áll. A gyűjtés problémája mindenképpen megelőzi az elosztását, tehát amíg a gyűjtés problémája nincs megoldva a maga egészében, addig az ideális elosztás kívánalmait sem állíthatjuk fel és reform-kívánságokkal is csak a tényleges helyzethez alkalmazkodva s azzal számolva jöhetünk. Bizonyára szerényteleneknek fogunk látszani, ha a magyar társadalomnak fentebbi számsorokban lefektetett óriási áldozathozására azt mondjuk, hogy ez még mindig nem elég. *Koncepciósus, eredményes, több évre előre berendezkedő, tehát irányítani tudó diáksegélyezés csak a gyűjtés, illetve pénzalapok intézményesítése alapján lehetséges.* Ameddig az egésznek eredményét és egy csomó, csak a segélyezés tartósságában való biza kodás miatt egyetemre jött diák jövőjét és egzisztenciáját veszélyeztetheti a pénzalapok kiapadása vagy szabálytalan összegyűjtése, addig eredményes diáksegélyezésről nem beszélhetünk. *Ez az intézményesítés csak a magyar társadalom egyedeinek és intézményeinek önadózása alapján képzelhető el. Az önadózás gondolata a kisebbségi élet által megteremtett új etikának legmagasabb követelménye és szimbolikusan*

szép volna, ha ezt az elvet először gyakorlatban az ifjúsággal kapcsolatban tudnánk megvalósítani.

Nem kevésbé nehezek a szétosztás problémái sem. A *segélyezésnek kritériuma* természetesen a *tehetség*, illetve ennek nagyjában bevált fokmérője, a tanulmányi eredmény kell, hogy legyen. Ha azonban ezt a tételt teljes szigorában alkalmaznánk, akkor igazságtalan s főképp helytelen eredményeket érnének el, épp úgy, mintha a segélyezés kritériumaképpen csak a nehéz anyagi helyzetet vennénk. Ennek a kettőnek és egy harmadik tényezőnek: annak, hogy a magyar társadalomnak mennyiben fog visszatérülni a segélyezettre fordított összeg a diáknak későbbi, nemzete érdekében teendő munkássága révén, ennek a három tényezőnek a rezultánsa alkothatja az igazságos és eredményes diáksegélyezés kritériumát, természetesen csak elméletben, hiszen gyakorlatban ez keresztülvihetetlen.

A diáksegélyezés, a segélyben részesítendők helyes kiválasztása még ott is nagy probléma, ahol erre külön szervek vannak és ahol korlátlan összegek állnak rendelkezésre, ezerszeresen súlyos ez nálunk, ahol a rendelkezésre álló látszólag nagy, ténylegesen elégtelen összegből egy érdemtelennek jutott segély egy erre érdemesebb diákegzisztencia feladását jelenti. Amit konkluzióképpen leszögezhetünk, az, *hogy a diáksegélyezés kérdése egyike a legfontosabbaknak, de egyben a legnehezebbeknek is, minden erőnket latba kell vetnünk, hogy ezt a kérdést intézményesen és eredményesen oldjuk meg, mert a segélyezés egyformán jelenthet óriási hasznot vagy óriási kárt a magyarságnak.*

IV.

Tanulmányunknak megszabott kerete nem engedi meg, hogy az ifjúság szellemi irányjaival, törekvéseivel, célkitűzéseivel foglalkozzunk, bármennyire is érdekes lenne ez. Mindössze a diákhivatással szorosan összefüggő kérdésre, a tanulmányi előmenetelre térünk ki és azon túl arra a kapcsolatra, mely az ifjúságot az idegen nyelv és kulturkör ellenére saját nemzeti kulturájával összefüzi.

A magyar diákság tanulmányi előmenetelére vonatkozóan kompetens tényezőnek, *Hațieganu Emil* dr. rektornak szavait idézzük, aki a Keleti Ujság munkatársa előtt a következőket jelentette ki:

„A legteljesebb mértékben meg voltam elégedve a magyar joghallgatók teljesítményével s itt nemcsak a saját egyéni érzésemet tolmácsolom, hanem az egész tanári kar végső megállapításainak adok hangot. A magyar joghallgatók meglepően szép eredményeket mutattak fel. Kivétel nélkül kitünően beszélnek már románul...

A beiratkozott kisebbségi hallgatóknak csak egészen elenyésző százaléka nem áll pontos időben a zöld asztal elé. Mondhatom, valamennyien szorgalmasak, úgy, hogy nem egyizben példaképen állítottam őket román kollégáik elé. Az évvégi vizsgák folyamán a magyar és szász kisebbségi hallgatóknak alig két-három százaléka bukott el a jogi karon...” (Keleti Ujság 1928. július 6.)

Amit *Hațieganu Emil* dr., a jogi kar magyar hallgatóira kijelentett, ugyanazt megmondották nyilatkozatok vagy magánbeszélgetések formájában a többi fakultások tanárai is magyar hallgatóikról. Ennek a szép tanulmányi eredménynek a láttán, melyhez diákjaink négyszeres munkával, idegen nyelv nehézségein keresztül jutottak el, önkénytelenül felvetődik a kérdés, hogy ennek a szép eredménynek az ára nem-e a nemzeti kultúra elhanyagolása, másodrendűvé süllyesztése volt?

A *Sulyok* dr. féle diákkataszter, melynek adatait jelen tanulmányunkban már többször felhasználtuk, itt is értékes felvilágosításokkal szolgál számunkra. *A legmeglepőbb az az érdeklődés, mellyel az ifjuság az erdélyi irodalom termékei felé fordult.* Olyant, aki Herczeg, vagy Mikszáth egy művét sem olvasta, találtunk néhányat, olyant azonban egyet sem, aki legalább néhány erdélyi író műveit elég tüzetesen ne ismerte volna. A diákkataszterek felvétele a *Makkai Sándor* Ady-tanulmánya megjelenési idejére esik, természetes tehát, hogy ez a könyv állott az ifjuság érdeklődésének középpontjában, ami szintén bizonyítja azt, hogy az ifjuság számára az Ady-kérdés és az Ady-vita nem csupán irodalmi csetepaté, hanem életkérdés. A kérdőív egy diákot sem talált, aki Jókai könyveit, az *Ember* tragédiáját, a *Bánk bánt*, vagy *Arany Toldiját* ne olvasta volna.

A román nyelv tudása és a középiskolákban kötelezővé tett francia tanítás lehetővé tette, hogy az ifjuság az eddig egyoldalú germán kulturaközösségből kilépjen és ma már főképpen a francia könyvek és tudományos segéd munkák, folyóiratok forgatása révén határozottan a gall szellem irányában orientálódjék.

V.

A magyar diákság számának növekedésével kapcsolatban joggal felvetődhetik a kérdés, hogy meddig egészséges ez a növekedés, hol van az egészséges helyzet határa és mikor fog beállni a telítettség, melynél tovább nem szabad terjeszkednünk? Ma még szellemi tultermelésről nem beszélhetünk, sőt gondolom, jó pár évig ez szóba sem jöhet. Most még csak az 1914–24-ig terjedő évek ifjainak utánpótlásáról van

szó, akik először a háboru miatt nem végeztek, majd Magyarországra mentek tanulni és ott elhelyezkedtek. *Amikor ezeknek az eltávozása révén támadt ür be lesz töltve, akkor beszélhetünk majd csak telítettségről, akkor majd meg kell állapítanunk, hogy mekkora a magyar társadalom felvevőképessége és majd ezirányban lefektetendő kataszterek alapján kell majd irányítani a szám növekedését vagy csökkenését.* Ez a diáksegélyezés útján befolyásolható lesz, mert nagy arányokban véghezvitt diáksegélyezés fellendíti, annak le-szorítása kisebbiti az egyetemekre jövők számát.

Szellemi proletáriátusra, mely önmagában már in- produktivitást jelent, szükségünk nincsen. Viszont ügyelni kell, nehogy az értelmiség számának megcsappanása kulturális színvonalunk lehanyaglását eredményezze. A végzetek statisztikája mindenkit meggyőzhet arról, hogy az eddigi után- pótlás elégtelen. A három magyarnak vett valláshoz tartozók közül az utóbbi tíz év alatt a kolozsvári egyetemen végzett: a jogi karon 98, az orvosin 61 (ezzel szemben 359 zsidó), a gyógyszerészetben 73, a filozófián 22, term. tud. 15. Tehát egy évre a jogi karon 9,8, az orvosin 6 stb. esik. Az 1928–29. évben a jogon 6, az orvosin 5, gyógyszerészetben 14, fil. 8, a term. tud. 5, összesen 38 volt a magyar végzetek száma. Az idén az első szemeszterben doktorátust tett a jogi karon 5, az orvosin 6 magyar diák, a filozófiai fakultást 4 végezte el.

A mostani 38 végzettel szemben egy évben legkevesebb 100 magyar diáknak kellene végeznie, ennyi a legrosszabb számítások mellett is könnyen elhelyezkedhetne.

* * *

Ezzel végére is értünk tanulmányunknak, mely nem pá- lyázhat a teljességre, sőt sajnos az alaposságra sem. Szere- pünk mindössze az volt, hogy összeszedtük és rendszereztük a magyar diákságra vonatkozó adatokat, a tanulságok levo- nását olvasóinkra bizzuk. E cikk maga is uttörő, tehát a kez- det nehézségeinek nyomait magánviselő, mint maga a könyv, melyben elhelyezést nyert.